

BEŞİNCİ ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
XI SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 78

Milli Məclisin iclas salonu.
2 noyabr 2018-ci il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
*Sədri **O.Əsədov** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 107 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 12.01 dəq.)
İştirak edir	94
Yətərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Sənan Hacıyev, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Əsgər Novruzov, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Mehman Allahverdiyev, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Əhliman Xıdırov, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Kamran Əkbərov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Vahid Sadıqov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

İlham Əhmədov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Şərafət Məmmədova, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Şeyda Məhərrəmova, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Habil Məmmədov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Elmar Rəhimov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

İlham Kərimli, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Rəşad Abdulov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Fuad Babayev, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Zaur Əliyev, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Aida Hüseyn, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Salman Hüseynov, Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Afiq Hüseynzadə, Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Rəşad Mamedov, Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Hökümə Babayeva, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Ruhiyyə Əsgərova, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Fuad Məmmədov, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Məhəmmədəli Rzayev, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Elşad Əliyev, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Fuad Soltanov, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Fehruz Abbasov, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Müşfiq Həsənov, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Tale Kərimov, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Mübariz Hüseynov, Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Vəzirxan Məlikov, Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Akif Eyvazov, Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Ayaz Mahmudov, Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

* * *

Cavid Hüseynov, Azərbaycan Respublikası Məhkəmə-Hüquq Şurası Aparatının rəhbəri.

Hafiz Kamranov, Azərbaycan Respublikası Məhkəmə-Hüquq Şurası Aparatının baş məsləhətçisi.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. S.F.Hacıyevin Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında.

2. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

3. Bakı Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

4. Gəncə Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

5. Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

6. Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

7. Şəki Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

25. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

26. “Tütün və tütün məmulatı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

27. “Televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

28. “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

29. “Teatr və teatr fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

54. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Bayrağının təsvirinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanunu haqqında (ikinci səsvermə).

55. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Gerbinin təsvirinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanunu haqqında (ikinci səsvermə).

56. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Himninin musiqisinin və mətninin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanunu haqqında (ikinci səsvermə).

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.02 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 99

Nəticə: Qəbul edildi

1. S.F.Hacıyevin Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Əli Hüseynli, Zahid Oruc, Siyavuş Novruzov, Ziyafət Əsgərov

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.19 dəq.)

Lehinə 107

Əleyhinə 0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

2. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.20 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

3. Bakı Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.21 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

4. Gəncə Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.22 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

5. Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.23 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

6. Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.24 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

7. Şəki Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.25 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

25. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Əli Hüseynli, Siyavuş Novruzov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.28 dəq.)

Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

26. “Tütün və tütün məmulatı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Eldar İbrahimov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.29 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

27. “Televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Rafael Hüseynov, Ziyafət Əsgərov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.41 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

28. “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.41 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

29. “Teatr və teatr fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.42 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	1
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

54. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Bayrağının təsvirinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanunu haqqında (ikinci səsvermə).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Əli Hüseynli, Fazil Mustafa, Tahir Kərimli, Zahid Oruc, Rafael Hüseynov, Siyavuş Novruzov, Fəzail İbrahimli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.04 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

55. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Gerbinin təsvirinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanunu haqqında (ikinci səsvermə).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.05 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

56. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Himninin musiqisinin və mətninin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanunu haqqında (ikinci səsvermə).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.06 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

**Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri**

O.ƏSƏDOV

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

2 noyabr 2018-ci il. Saat 12.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Oqtay Əsədov sədrlik edir*

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli millət vəkili. Xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 12.01 dəq.)
İştirak edir	94
Yetərsay	83

Çox sağ olun, yetərsay var, iclasımıza başlaya bilərik. Hörmətli millət vəkili! Gündəlik sizə paylanıb. Bugünkü gündəliyimizdə 7 məsələ hakimlərin təyin edilməsi haqqında təqdimatdır, 5 məsələ keçən iclasdan qalan məsələlərimizdir, 3 məsələ də Konstitusiya qanunlarıdır. Xahiş edirəm, gündəliyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.02 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, gündəlik təsdiq edildi.

Əli müəllim, 7 məsələni hansı formada təqdim edəcəksiniz, xahiş edirəm, buyurun. 1-ci məsələ.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun, cənab Sədr. Hörmətli həmkarlar, son illər Azərbaycanda məhkəmə-hüquq islahatları keyfiyyətə yeni mərhələyə daxil olmuşdur. Məhkəmə hakimiyyətinin möhkəmləndirilməsi məqsədi ilə onun özünüidarə orqanı olan Məhkəmə-Hüquq Şurasının səlahiyyətləri daha da genişləndirilmişdir. Əlbəttə, ölkəmizdəki sürətli iqtisadi inkişaf, eyni zamanda, mülki və inzibati xarakterli işlərin artmasına səbəb olmuşdur. Məhz bununla bağlı, o cümlədən səsələnmiş təkliflər nəzərə alınaraq 2007-ci illə müqayisədə hakimlərin sayı 2 dəfə artırılmışdır. Bununla yanaşı, məhkəmə-hüquq islahatları çərçivəsində qanunvericilik və institusional tədbirlər də görülmüşdür. Dövlət başçısının son dövrlərdə korrupsiyaya və neqativ hallara qarşı mübarizənin gücləndirilməsi ilə bağlı verdiyi tapşırıq və tövsiyələr məhkəmə-hüquq sistemindən də kənar qalmamışdır. Məhkəmə-Hüquq Şurasının fəaliyyəti dövründə 230-dan çox hakim barədə intizam icraatı başlanmış, qanun pozuntusu və digər neqativ hallara yol verdiklərinə görə 100-dən çox hakim məhkəmə sistemindən kənarlaşdırılmışdır.

Hörmətli millət vəkilləri, bu gün sizə təqdim olunan Ali Məhkəməyə və apellyasiya məhkəmələrinə təyinatlar məhz qiymətləndirməni uğurla başa vurmuş, fəaliyyəti

dövründə neqativ hallara yol verməmiş, nümunəvi fəaliyyət göstərmiş hakimlərlə bağlıdır. Hakimlərin, belə demək mümkünsə, ən nüfuzluları apellyasiya məhkəmələrinə və Ali Məhkəməyə təqdim olunur. Məlumat üçün deməliyəm ki, hazırda ali və apellyasiya məhkəmələrində 30, o cümlədən Ali Məhkəmədə 1, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsində 3, apellyasiya məhkəmələrində isə bütövlükdə 26 vakansiya mövcuddur. Həmin vakansiyaların komplektləşdirilməsi məqsədi ilə Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən təhlillər aparılmış, hakimlərin fəaliyyəti qiymətləndirilmiş, möhtərəm cənab Prezidentə təkliflər verilmiş və cənab Prezident tərəfindən bu gün sizin diqqətinizə təqdim olunmuş təqdimat müzakirəyə çıxarılmışdır.

Ali Məhkəmədə hazırda 1 vakansiya mövcuddur və həmin vakansiya üzrə Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi Sənan Hacıyevin təyinatı təklif edilir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında 3 vakansiya var, həmin vakansiyalar üzrə təkliflər sizlərə təqdim olunub.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsində 11 vakansiya mövcuddur, amma qeyd etdiyim kimi, bir nəfər hakimin – Sənan Hacıyevin Ali Məhkəməyə irəli çəkilməsi təklifi nəzərə alınaraq həmin məhkəməyə 12 hakimin təyinatı təklif olunur. Onlar aşağıdakılardır:

Yasamal Rayon Məhkəməsinin hakimi Fuad Babayev;

Nərimanov Rayon Məhkəməsinin hakimi Rəşad Abdulov;

Səbail Rayon Məhkəməsinin hakimi Zaur Əliyev;

1 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi Aida Hüseyn;

Abşeron Rayon Məhkəməsinin hakimi İlham Kərimli;

Binəqədi Rayon Məhkəməsinin hakimi Şeyda Məhərrə-

movası;

1 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəmənin hakimi İlham Əhmədov;

Qəbələ Rayon Məhkəməsinin sədri Vahid Sadıqov;

1 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi Şərafət Məmmədova;

Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin hakimi Həbil Məmmədov;

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi Kamran Əkbərov;

Bakı şəhəri Səbail Rayon Məhkəməsinin hakimi Elmar Rəhimov.

Bu şəxslər Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə təqdim olunurlar.

Eyni zamanda, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsində 4 hakim ştatı vakantdır. Həmin şatlara Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinin hakimi Ruhiyyə Əsgərova, Lənkəran Rayon Məhkəməsinin hakimi Məhəmmədli Rzayev, 2 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi Hökümə Babayeva və Bakı şəhəri Xətai Rayon Məhkəməsinin hakimi Fuad Məmmədovun təyinatı təqdim olunmuşdur.

Gəncə Apellyasiya Məhkəməsində 3 hakim ştatı vakantdır. Həmin şatlara Gəncə Hərbi Məhkəməsinin hakimi Salman Hüseynov, Gəncə İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi Rəşad Məmedov, Gəncə şəhəri Kəpəz Rayon Məhkəməsinin hakimi Afiq Hüseynzadə təklif olunur.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi üzrə 5 ştat vakantdır. Həmin məhkəməyə Şirvan İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi Müşfiq Həsənov, Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Elşad Əliyev, Qəbələ Rayon Məhkəməsinin hakimi Fehrüz Abbasov, Lənkəran Rayon Məhkəməsinin hakimi Fuad Sultanov və Bakı şəhəri Binəqədi

Rayon Məhkəməsinin hakimi Tale Kərimovun namizədlilikləri təqdim olunur.

Şəki Apellyasiya Məhkəməsi üzrə 4 ştat vakantdır. Həmin vəzifələrə Gəncə şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsinin hakimləri Akif Eyvazov və Ayaz Mahmudov, Yevlax Rayon Məhkəməsinin hakimi Vəzirxan Məlikov və Ağstafa Rayon Məhkəməsinin hakimi Mübariz Hüseynovun namizədlilikləri təklif olunur.

Hörmətli millət vəkilləri! Əgər bugünkü təyinatlarla bağlı müsbət rəyiniz olarsa, o zaman ali və apellyasiya instansiyası məhkəmələrində komplektləşmə tam başa çatmış olacaq. Hesab edirəm ki, bu, həm hakimlərin iş yükünün xeyli azalmasına, həm də işlərə daha keyfiyyətlə baxılmasına öz töhfəsini vermiş olacaqdır.

Məlumat üçün qeyd etmək istəyirəm ki, hakimliyə namizədlərin seçilməsi prosesi, yəni birinci instansiya prosesi artıq başa çatmaq üzrədir. Hakimliyə 800-dən çox namizəd müsabiqədən keçmiş, onlardan 108 nəfər bu prosesi uğurla başa vurmuş, tədris prosesində iştirak etmişlər. Hörmətli Ziyafət müəllim Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvü kimi bu məlumatları təsdiq edə bilər. Onlar milli məhkəmələrdə, eləcə də Türkiyə məhkəmələrində, Strasburqda Avropa Məhkəməsində də staj keçmişlər. Yəni hakimlər birinci instansiyadan apellyasiya məhkəməsinə irəli çəkiləcəklər. Birinci instansiyalarda hakimlərin vakant yerlərə təyinatı növbəti mərhələdə Konstitusiyaya uyğun olaraq cənab Prezidentin təyinatı ilə baş tutacaq. Amma, cənab Sədr, bu gün apellyasiya məhkəmələri, Azərbaycan Ali Məhkəməsi, Naxçıvan Ali Məhkəməsi ilə bağlı təklifləri səsləndirdim və hörmətli millət vəkillərindən 7 məsələ üzrə səs verməyi, cənab Prezidentin və Məhkəmə-Hüquq Şurasının təkliflərini

dəstəkləməyi xahiş edirəm.

Məlumat üçün onu da qeyd etmək istəyirəm ki, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində bu məsələ geniş müzakirə olunmuş, məhkəmə-hüquq sistemində baş verən müsbət dəyişikliklər xüsusi vurğulanmışdır. Belə ki, son dövrlərdə məhkəmələrdən şikayətlərin sayı azalır. Hakimliyə namizədlərlə bağlı ayrı-ayrı millət vəkilləri müsbət fikirlərini söyləmişlər və Milli Məclisdən də bu təklifi nəzərə almağı xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. 6 nəfər həmkarımız yazılıb. Buyursun Zahid Oruc.

Z.Oruc. Təşəkkür edirəm. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli həmkarlar! Cənab Sədr, ilk növbədə Sizə minnətdarlığımı bildirirəm ki, bir neçə instansiya məhkəmələrinə adları təqdim olunmuş hakimlərin məsələsini müzakirə etməyimizə baxmayaraq, biz yaranmış şəraitdə məhkəmə sistemi ilə bağlı qısaca bir neçə fikrimizi söyləmək imkanı qazanırıq. Amerika Birləşmiş Ştatlarının bir dövlət kimi həyatı, keçdiyi yol, idarəçilik sistemi, quruluşu fərqli ola bilər, amma biz bu yaxınlarda gördük ki, Konqresdə dövlət rəhbəri tərəfindən təqdim olunmuş Ali Məhkəmə rəhbərliyinə namizədlə əlaqədar necə dərin incələmələr aparılmaqda idi. Bunların hamısı ona görə edilir ki, bütün insanlar rütbəsindən, dərəcəsindən, ictimai durumundan asılı olmayaraq ən sonda məhkəmə prosesindən keçmək perspektivlərinə malikdirlər. Məhkəmə ədaləti bütövlükdə ölkədə ədalətin güzgüsünə, onun mənzərəsinə təsir edir.

Əli müəllim kifayət qədər peşəkar hüquq adamıdır və uzun illər ərzində aparılan islahatlarda qələmi, mövqeyi, zəkası ilə bu sistemdə iştirak etmiş bir insandır. Xatırlayırınsınızsa, 2017-ci ildə cənab Prezident tərəfindən sərəncam imzalandı və biz onu hüquq sistemində inqilabi hadisə

kimi dəyərləndirdik. Dedik ki, bütün başqa inqilablar pisdır, qanlıdır, qüsurudur, cəmiyyətin mənafeyinə zi-yandır. Bəs hüquq sistemində, təhsil sistemində və digər sistemlərdə olan inqilablar yaxşıdır? Niyə? Çünki bu, hüquqi müddəalarla gerçəkləşir, insanlar burada bir razılışma tapır, dövlət vətəndaşla bir konsensusa gəlir. Mən o sənədin adını bir daha xatırlatmaq istəyirəm: Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcridet-mə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və prosessual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə Sərəncam. Sərəncamın qısa fəlsəfəsi, xülasəsi ibtidai istintaq, məhkəmə icraatı zamanı böyük ictimai təhlükə törətməyən, az ağır, o cümlədən iqtisadi fəaliyyət sahəsində cinayətə görə həbs qətimkan tədbirinin geniş tətbiq olunmasından ibarət idi. Həmin cinayətlərə görə azadlıqdan məhrumetmənin dinamikasının artması ölkə rəhbərini belə bir addım atmağa məcbur etmişdir. Bildiyi-niz kimi, biz ondan sonra həmin o humanistləşdirmə mə-ramını hüquqi sənədimizdə – cinayət qanunvericiliyində 300-dən artıq maddədə ifadə etdik. Mən xatırlayıram ki, Ali Məhkəmənin o zamankı təmsilçisi yaxşı mənada səs-küylü bir bəyanatla çıxış etmişdi ki, həbsxanalar dolur, bu qədər həbs qətimkan tədbiri qərarını vermək olmaz, alternativ cəzalar var. Yeri gəlmişkən, mən xatırlatmaq istəyirəm ki, qəbul etdiyimiz həmin qanuna qısaca olaraq “Probasiya haqqında” Qanun deyirdik. Beynəlxalq mə-kanda bu ad obrazlı olaraq cəza bilərziyi, elektron bilərzik kimi xarakterizə edilir. Artıq il başa çatıb, üstündən 2 ilə yaxın vaxt keçib. Doğrusu, mən gündəlik medianı izləyən bir insanam, heç rastıma çıxmır ki, “məhkəmə bəraət hökmləri ilə çıxış edir, bunların dinamikası bu qədər artıb

və getdikcə alternativ cəzalar tətbiq olunur”.

Mən xatırlatmaq istəyirəm, hətta biz humanistləşməyə getməsəydik də, 10 növ alternativ cəza var: ev dustaqlığı, girov, şəxsi zəminlik, təşkilatın zəminliyi və sair. Biz bilmirik ki, nəyə görə bu cür qərar verilir, çıxılmaz bir üçlük, belə bir labirint yaranır. Bilirsiniz ki, məhkəmədə qərar müstəntiqin vəsatəti ilə qəbul edilir, prokuror təqdimat verir, hakim sonda qərar verir. Əgər bəraət verilmiş olsa, mütləq proses geri dönməlidir və mühakimə edilən şəxsin kompensasiya tələb etmək hüququ yaranır. Bununla əlaqədar müstəntiq, prokurorluğun nümayəndəsi və hakim cəzalandırılı bilər, elə bilin ki, bunu təzədən təndirin içərisinə atırlar. Nəticədə vətəndaş evindən, ailə mühitindən, iş mühitindən qopur və bu, bilirsiniz ki, sözün elə bütün mənalarda həbsxanada da dövlətə çox baha başa gəlir. Bir adamı sonradan təkrar cəmiyyətə adaptasiya etmək çox çətin olur. Onun həbsxanada yaşaması dövlətə, – keçən dəfə burada rəsmi rəqəm səsləndi, – 6 min manata başa gəlir və sair. Ona görə bizim buradakı hakimlər bu və ya digər məqamda tanıdığımız, bizə olan müraciətlər zəminində ünsiyyətdə olduğumuz insanlardır. Onların heç birinə qarşı mənim əks mövqeyim yoxdur. Hər birinə də səs verəcəyəm. Ancaq bu məsələ ilə əlaqədar fikirləri hər bir hakim öz mövqeyində...

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Z.Oruc. Mən anlamıram, nə baş verir? Sizin hər biriniz bu və ya digər formada kuluarlarda hansısa bir hakim ədalətsizliyindən və ya sizə müraciət olunduqda hansısa bir problemdən danışsınız. İndi narazılığınız nədən ötrüdür? Buradan çıxan kimi hansısa hakimi axtaracaqsınız da... Nəyə etiraz edirsiniz ki? Yəni 5 məsələdir, ondan sonrakıları da 15–20 dəqiqəyə qurtaracağıq. Ayın

2-də iclasınızı 1 saata başa çatdırıb nə edəcəksiniz? Mən bu fikirləri hüququm olaraq söyləyirəm. Hörmətli Yevda müəllim, Sizə də böyük hörmətim və ehtiramım var. İmkan verin, sözüümü dəyək. İclasa gəlmək istəmirsiniz, gəlməyin.

Sədrlik edən. Zahid, sən öz çıxışını davam etdir, camaata dərs keçmə, xahiş edirəm. Sözü dedin, uzatmaq lazım deyil. Çıxışı qurtar.

Z.Oruc. Cənab Sədr, təşəkkür edirəm, mən, gerçəkdən də, heç zaman o mövqedə olmamışam. Mən, sadəcə, bu məsələlərlə bağlı düşündüyüm, narahat olduğum problemləri dilə gətirmək istədim. Yekun olaraq onu qeyd etməyə çalışırdım ki, Əli müəllimin vurğuladığı kimi, məhkəmə sistemində ötən illər ərzində böyük islahatlar baş veribdir. Biz bunu hər zaman qiymətləndirməkdəyik. Humanistləşdirmə dövlət başçısının amnistiya və əfv qərarlarında güclü bir şəkildə müşahidə olunmaqdadır. Amma mən bu məsələləri dilə gətirdim ki, hakimlər gələcəkdə fəaliyyətlərində, yəni qanunların özünə daha çox söykəndiyində biz azadlıqdan məhrum etməni az görmüş olacağıq və bu da öz-özlüyündə cəmiyyətdəki münasibətlərə yaxşı təsir edəcək. Təşəkkür edirəm, sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Siyavuş Novruzov.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, bu cür çıxışları gördükcə təklif edirəm ki, səsə qoyaq, qəbul edək, bununla da yekunlaşdıraq, çünki mahiyyətə tam qıraqda qalıb. Söhbət Zahid Orucun çıxışından getmir. Yəni hər kəs öz daxilində olan fikirlərini burada çatdırmağa başlayır, düşüncələrini bölüşmək istəyir. Mən hesab edirəm, bu elə bir məsələdir ki, cənab Prezidentin təqdimatı əsasında daxil olubdur, bu insanların hamısı gənc insanlardır. Biz konkret olaraq burada olan insanlara

qiymət veririk. Kimsə başqa sahədə nə ilə isə – pozuculuqla məşğul olursa, insanları narazı salırsa, bununla bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurası var, onun cəzasını verir və öz ölçüsünü götürür. O baxımdan da mənim təklifimi, xahiş edirəm, səsə qoyasız.

Sədrlik edən. Ziyafət müəllim bir kəlmə söz desin, ondan sonra səsə qoyaq. Buyur, Ziyafət müəllim.

Z.Əsgərov. Çox sağ olun. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli deputatlar! Zahid müəllim burada bir məsələ qaldırdı ki, guya məhkəmələrdə azadlıqdan məhrumetmə ilə bağlı çoxlu cəzalar təyin edilir. Zahid müəllim, Sizin adını çəkdiyiniz sərəncamı cənab Prezident 2017-ci il fevralın 10-da qəbul etdi. Doğrudan da, çox inqilabi xarakterli bir sərəncamdır. Həmin sərəncamda alternativ cəza növlərinin tətbiqi ilə əlaqədar çox böyük prosedur məsələləri müəyyən olunur. Əgər yadıңызdadırsa, biz sonra Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində çox böyük dəyişikliklər etdik və cinayət tərkiblərinin tam əksəriyyəti oradan çıxarıldı. Hazırda bizim Cinayət Məcəlləsində konkret cinayətlərə görə daha çox iqtisadi xarakterli sanksiyalar müəyyən olunur.

Ona görə bir sözü deyəndə Cinayət Məcəlləsinə, sərəncama baxmaq lazımdır. Bundan sonra da Cinayət-Prosessual Məcəlləsində xeyli dəyişikliklər etdik, prosedurlar xeyli asanlaşdı. Bu da, əlbəttə, Azərbaycanda cəza siyasətinin humanistləşdirilməsinin bariz nümunəsidir. Ona görə bundan sonra ümid edək ki, azadlıqdan məhrumetmə cəzalarının sayı azalacaq. Cəzalar artıq azalıbdır və tətbiq olunur, özü də yüksək səviyyədə tətbiq olunur. Bu da islahatların tərkib hissəsidir və Azərbaycanın demokratik imicinə, hesab edirəm ki, çox böyük töhfə vermiş bir məsələdir. Bunu demək istəyirdim. Sağ olun.

Sədrlik edən. İndi səsverməni necə keçirək, Əli müəllim?
Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. 7 məsələdir. Gündəliyin 1-ci məsələsi Sənan Hacıyevin Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqındadır. Xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.19dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi, təbrik edirik.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimliyinə namizədlər – Əsgər Novruzov, Mehman Allahverdiyev, Əhliman Xıdırov. Əgər sual yoxdursa, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.20 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi. Sizi də təbrik edirik.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizədlər – Kamran Əkbərov, Vahid Sadıqov, İlham Əhmədov, Şərafət Məmmədova, Şeyda Məhərrəmov, Habil Məm-

mədov, Elmar Rəhimov, İlham Kərimli, Rəşad Abdulov, Fuad Babayev, Zaur Əliyev və Aida Hüseyn. Əgər başqa təklif yoxdursa, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.21 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, təbrik edirik, əyləşin.

Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizədlər – Salman Hüseynov, Afiq Hüseynzadə, Rəşad Mamedov. Əgər başqa sual yoxdursa, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.22 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi, təbrik edirik.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizədlər – Hökumə Babayeva, Ruhyyə Əsgərova, Fuad Məmmədov, Məhəmmədli Rzayev. Əgər başqa sual yoxdursa, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.23 dəq.)
-------------------------------	-------------------

Lehinə	107
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi, təbrik edirik.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizədlər – Elşad Əliyev, Fuad Soltanov, Fehruz Abbasov, Müşfiq Həsənov, Tale Kərimov. Xahiş edirəm, sual yoxdursa, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.24 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, təbrik edirik. Təsdiq olundu.

Nəhayət, sonuncu – Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizədlər – Mübariz Hüseynov, Vəzirxan Məlikov, Akif Eyvazov, Ayaz Mahmudov. Əgər başqa sual yoxdursa, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.25 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	107

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, təsdiq olundu.

Hörmətli hakimlər, mən sizin hamınızı təbrik edirəm və bu məsul işinizdə sizə birinci növbədə ədalət arzulayıram ki, insanlar razı qalsınlar. Çox sağ olun, gedə bilərsiniz. *(Alqışlar.)*

Keçən iclasımızdan qalan məsələlərin hamısı üçüncü oxunuşlar və uyğunlaşdırmalardır. 25-ci məsələ. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi barədə. 26-cı məsələ. “Tütün və tütün məmulatı haqqında” Qanunda dəyişikliklər edilməsi barədə. Buyursun Əli Hüseynli.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli cənab Sədr. Bu layihələr cənab Prezident tərəfindən bir məktubla təqdim olunmuşdur, yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar və tütün məmulatlarının istehlakına dair məsələlərə riayət edilməməsi maddələri ilə bağlıdır, əslində, uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır. “Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında” Qanunun tələblərinə uyğun olaraq İnzibati Xətalər Məcəlləsinin bu maddələrində yeni dispoziisiya müəyyən edilir. İkinci oxunuş zamanı təkliflər daxil olmamışdır. Üçüncü oxunuşda səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Siyavuş müəllim, ikinci oxunuşda təklifin olmuşdu? Başqa məsələləri qurtaraq, sonra. Buyur, Siyavuş Novruzov.

S.Novruzov. Biz İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişikliklər edirik, kifayət qədər də dəyişikliklər olunub. Mənim təklifim ondan ibarətdir ki, bir gün İnzibati Xətalər Məcəlləsinin özünü müzakirəyə çıxaraq, onu tam şəkildə təkmilləşdirək, təqdim eləyək, çünki orada da o qədər təkliflər var ki. Mən başa düşürəm, hər dəfə yeni qanunlar gəlir,

cərimələr artır və sair. Amma ümumilikdə İnzibati Xətalər Məcəlləsinə yenidən baxılmalıdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Siyavuş müəllim, onda hər 3–4 ildən bir İnzibati Xətalər Məcəlləsinə yenidən baxmalısan. O qədər dəyişikliklər gəlir. Xahiş edirəm, üçüncü oxunuşda münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.28 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 26-cı məsələsi – “Tütün və tütün məmulatı haqqında” Qanunda dəyişikliklər edilməsi barədə. Buyursun Eldar İbrahimov.

E.İbrahimov, *Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli deputat həmkarlarım! “Tütün və tütün məmulatı haqqında” Qanunda dəyişikliklər edilməsi barədə qanun layihəsinə ikinci oxunuşda Aqrar siyasət komitəsinin və Milli Məclisin iclaslarında hər hansı bir əlavənin edilməsi barədə təklif daxil olmamışdı. Layihənin üçüncü oxunuşda səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, xahiş edirəm, layihəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.29 dəq.)
-------------------------------	-------------------

Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

27-ci məsələ “Televiziya və radio yayımı haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədədir (üçüncü oxunuş).
Buyursun Rafael Hüseynov.

R.Hüseynov, *Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri*.

İcazə versəydiniz, mən 27, 28 və 29-cu məsələlər barədə ümumi məlumat verərdim, çünki mahiyyət etibarı ilə onlar eyni mövzu ilə bağlıdırlar. “Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 14.1.4-cü bəndi bu qanunları da həmin qanun layihəsinə və həmin bəndə uyğunlaşdırmağı tələb eləyir və təbii ki, indiki halda bu, texniki, uzlaşdırma səciyyəsi daşıyan bir məsələdir. Lakin daha öncə biz tütün məmulatlarının istifadəsi hallarının məhdudlaşdırılması ilə bağlı qanuna bir düzəliş təklif etmişdik. Onun tətbiqi məsləhət olmadı və əgər məsləhət deyilsə, onda indiki texniki halda artıq mövcud maddəni bu qanunlara da tətbiq etməliyik.

Təbii ki, biz buna etiraz etmirik, belə də olacaq. Lakin “Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında” Qanunun 14.1.4-cü maddəsinin qadağa səciyyəli bir sıra məsələləri ortaya qoyması və bunun birbaşa yaradıcılığa tətbiq edilməsi müəyyən suallar doğurur və ona görə dünya təcrübəsindən bəzi təfərrüatları diqqətə

çatdıracağam ki, yaddaşın bir küncündə qalsın. Düşünürəm ki, gec-tez bu məsələyə bir daha qaydılacaq. Əlbəttə, tütün məmulatlarından istifadə insan səhhətinə ziyan vuran bir bəladır və dünyanın hər yerində buna qarşı mübarizə gedir. 2003-cü ildə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı tütün məmulatlarından istifadəyə qarşı mübarizə ilə bağlı ayrıca bir konvensiya qəbul eləyib. 2003-cü ildən bəri 168 dövlət həmin konvensiyaya qoşulub və sıra getdikcə artmaqdadır.

Dünya alimlərinin apardığı araşdırmalar onu göstərir ki, bu mübarizənin nəticəsi olaraq 2050-ci ildə siqaret məişətdən artıq silinib gedəcək. Odur ki, “Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında” Qanun çox mütərəqqidir. Lakin göstərdiyim 14.1.4-cü maddədə konkret birbaşa yasaqlar müəyyənləşdirilir ki, bu da istər-istəməz bizi düşünməyə vadar edir, çünki istənilən qanunları yaradarkən, formalaşdırarkən bizim üçün təməl qanun ana qanunumuz – Konstitusiyamızdır. Konstitusiyanın 47, 50, 51-ci maddələrinin – fikir və söz azadlığı, məlumat azadlığı və yaradıcılıq azadlığı haqqında maddələrinin fəlsəfəsi yaradıcılıqda mövzu sərbədi qoymur. Əlbəttə, insanlıq əleyhinə cinayətlərə çağırış deyil. Dünyada hamılıqla qəbul olunmuş və əxlaq normalarına zidd olan bu məsələlərlə bağlı problemləri işıqlandırmaq olmaz, mövzuları sənətə gətirmək olmaz, amma digər mövzulardan istifadə azaddır. Yəni bir presedent yaradarkən digər presedentlər üçün də biz faktiki olaraq təməl yaratmış oluruq.

Amerika Birləşmiş Ştatları tütün əleyhinə mübarizədə öndə gedən ölkələrdən biridir. Bu bəla dünyaya Amerikadan gəlib və bu gün Amerika bu mübarizədə ən öndə gedən ölkədir. Məsələn, tütün əleyhinə mübarizədə ən sərt qanunlar məhz Amerikadadır və ya Amerikanın Arkanzas

və Luiziana ştatlarında icazə verilməyən yerlərdə tütün məmulatlarından istifadəyə görə cərimənin miqdarı 1500 dollara qədərdir və bu hal təkrar olunarsa, buna görə bir illik həbs cəzası da var. Bu qanun Kaliforniya, Massaçusets, Arizona ştatlarında da artıq tətbiq edilməyə başlayacaq.

İndi baxaq, görək, onlar sənətdə, kinematoqrafiyada bu məsələyə hansı yasaqları qoyublar. Kaliforniya Universitetinin bir qrup araşdırıcısı tədqiqat aparıb. Onlar müəyyən ediblər ki, son illərdə dünya film sənayesində ən öndə gedən Hollivudda 534 film çəkilib və bu filmlərin hər dördündən üçündə tütün məmulatlarından istifadə səhnəsi vardır. Mən maraqlandım ki, bəs son illərdə nəticə nədən ibarətdir. Hollivudun istehsal elədiyi ən son film Kventin Tarantinonun “Once upon a time in Hollywood”, yəni “Günlərin bir günü Hollivudda” adlı filmidir ki, hələ ekrana çıxmayıb. 2019-cu il iyulun 26-da ekrana çıxacaq. Orada da tütündən istifadə səhnəsi var. Yəni filmlərdə bədii kontekstlə, tarixi situasiya ilə bağlı olanda belə qadağaları qoymaq, əlbəttə ki, o qədər də münasib deyildir.

Sədrlik edən. Rafael müəllim, mən Sizin sözlünüzü kəsmək istəmirəm, ancaq bu, üçüncü oxunuşdur. Siz təzə qanun təqdim edirsiniz? Bura nə Amerikadır, nə Azərbaycan televiziyasıdır, nə də Hollivuddur, bu, üçüncü oxunuşda olan qanundur, xahiş edirəm, qanunu təqdim elə.

R.Hüseynov. İcazə verin, mən sözlümü bitirirəm, mən qanunu təqdim eləyirəm. Fransada tütün əleyhinə mübarizəyə bizdən xeyli əvvəl – 2007-ci ildə başlanıb və müvafiq qanunlar da qəbul edilib. Lakin oranın səhiyyə naziri Anyes Büzen Senatda çıxış eləyəndə deyib ki, kinematoqrafiyada siqaret çəkməyi göstərmək belə vacibdirmi? Dərhal mətbuatda bunu senzuranın təhlili kimi şərh etməyə başladılar və bunun əks-sədası Brüsseldən gəldi.

Hüseyn Cavidin 135 illiyi ilə əlaqədar Milli Dram Teatrında bir tamaşa qoyulmuşdu. Həbs düşərgəsində sözsüz bir səhnədir. Dustaqlar oturublar, dərddli, məhbus, ölümlə üz-üzə olan insanlardır, bir dirəyin üstündə oturub neçə dəqiqə ərzində siqaret çəkirlər, düşünürlər. Heç bir söz yoxdur. Bu, siqaretin təbliği deyil, bu, situasiyanın, tarixin gerçəkliyinin göstərilməsidir. Şerlok Holmsun əlindən qəlyanı necə qoparacaqsınız, Uinston Çörçillin barmaqlarından siqaranı necə çıxaracaqsınız, Stalinin ovcundan demini necə qoparacaqsınız, Müslüm Maqomayevin, Vladimir Vısozskinin, Əliağa Vahidin damağından siqareti necə qoparacaqsınız? Yəni bunlar tarixdir, situasiyadır, sənətdə belə qadağalar qoymaq olmaz. Bir yasaq qoyanda, digər yasaq üçün də təməl yaratmış oluruq. Ona görə hesab edirəm ki, gələcəkdə bu məsələ ilə bağlı bir qədər dərinlən düşünmək lazımdır.

İndiki halda isə qanun yaradıcılığının fəlsəfəsi tələb edir ki, artıq mövcud olan, fəaliyyətdə olan qanun nədirsə, hansı maddə qəbul olunubsa, biz də onu digər qanunlara tətbiq eləyək. Bəli, “Tütün məmullatlarından istifadənin məhdudlaşdırılması haqqında” Qanunun 14.1.4-cü maddəsi tələb edir ki, biz bu üç qanunun üçündə də – “Televiziya və radio yayımı haqqında” Qanunun 40.2.2-1-ci maddəsində, “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Qanunun 7.0.10-cu və 7.1-ci maddələrində, eləcə də “Teatr və teatr fəaliyyəti haqqında” Qanunun 11.4-cü maddəsində müvafiq dəyişikliyi tətbiq eləyək. Müvafiq dəyişiklik belədir:

“Tütün məmullatlarını və tütün istifadəsi prosesini nümayiş etdirməmək, həmçinin tütün məmullatlarının və tütün istifadəsi prosesinin nümayiş etdirildiyi əsərləri, tamaşaları, proqramları efirdə, kabel yayımı vasitəsi ilə

açıq yayımlamamaq”.

“Teatr və teatr fəaliyyəti haqqında”, “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” və “Televiziya və radio yayımı haqqında” qanunlarda bu dəyişiklik təxminən eynidir. “Teatr və teatr fəaliyyəti haqqında” Qanunun 11.4-cü maddəsi də “Tütün məmulatlarından istifadənin məhdudlaşdırılması haqqında” Qanunun 14.1.4-cü maddəsinə uyğunlaşdırılaraq göstərilir ki, “Tütün məmulatlarının və tütün istifadəsi prosesinin nümayiş etdirilməsi qadağandır”. Həmkarlarımızı artıq uyğunlaşdırma səciyyəsi daşıyan bu bəndlərə səs verməyə dəvət edirəm.

Sədrlik edən. Ziyafət Əsgərov.

Z.Əsgərov. Çox sağ olun, cənab Sədr. Hörmətli deputat həmkarlarım, bu qanun layihələrinin birinci oxunuşunda fikirlərimi demişdim, çox təəssüf edirəm ki, bu fikirlər nəzərə alınmamışdı. Məsələn, burada misal gətirdilər, guya Hollivudda az qala bütün filmlərdə siqaret çox tətbiq olunur, yaxud da Fransada, digər ölkələrdə. Mən sizə bir faktı göstərim: hazırda Hollivudda çəkilən filmlərin 95 faizindən siqaretlər yığışdırılır, yəni bu proses artıq iki-üç il bundan qabaq “start” götürüb.

Mənim əlimdə sənədlər var. Rusiya Dumasında da qərar qəbul ediblər ki, həm teatr tamaşalarından, həm də kinofilmlərdən siqaretlər yığışdırılsın, artıq çəkilmiş filmlərdə isə üstünə kölgə salırlar. Yeri gəlmişkən, yəqin türk filmlərində də siz bunu sezmisiniz. Bu, məsələnin birinci tərəfi.

Digər tərəfdən “teatr tamaşasında, televiziya tamaşasında siqaret çəkməmək Azərbaycan Konstitusiyasında yarıdıcılıq azadlığına ziddir” fikrinə mən təəccüblənirəm. Bunu adi vətəndaş desə, haradasa başa düşərəm. Amma bunu komitə sədri deyirsə, bu, çox təəccüblüdür. Başa

düşürəm, siqaretin teatr yaradıcılığına, kino yaradıcılığına nə aidiyyəti var? Onda, xahiş edirəm, tələbələrinizə, aspirantlarınıza “Azərbaycan ədəbi mühitində siqaretin Konstitusiyada hüquqi rolu” adlı mövzu verin. Qoy, namizədlik dissertasiyası yazsınlar. Biz də baxaq, görək, bəlkə, doğrudan da, orada maraqlı bir şey var. Axı bu siqareti bu qədər fetişləşdirmək olmaz. Özünüz deyirsiniz, ziyandır, bu qədər insan siqaretdən əziyyət çəkir. Digər tərəfdən də teatr səhnəsinə, kino filmlərinə gətirin, çıxarın. Özü də deyirsiniz ki, bu, təbliğat xarakteri daşımır. Təbliğatdır da, təbliğat necə olur? Sağ olun.

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, gündəliyin 27-ci məsələsinə – “Televiziya və radio yayımı haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə məsələyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.41 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Sən çıxışını elədin, sənə cavab verdilər. Qurtardıq. Çox sağ olun.

Gündəliyin 28-ci məsələsi “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədədir. Xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.41 dəq.)
-------------------------------	-------------------

Lehinə	102
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun.

29-cu məsələ “Teatr və teatr fəaliyyəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədədir. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.42 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Nəhayət, sonuncu üç məsələ Konstitusiya qanunlarıdır. İkinci oxunuş. 54-cü məsələ “Azərbaycan Respublikası Dövlət Bayrağının təsvirinin təsdiq edilməsi haqqında” Konstitusiya Qanununun ikinci səsverməsidir. Buyursun Əli Hüseynli.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli cənab Sədr. İcazə versəniz, hər 3 Konstitusiya qanunu ilə bağlı məlumat verərdim. Hörmətli həmkarlar, baxmayaraq ki, indi ancaq səsvermə həyata keçməlidir, mən, sadəcə, 6 ay keçdiyinə görə məlumatı yenidən diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. 1995-ci ildə Konstitusiya qəbul edildikdən sonra Azərbaycanın dövlət rəmzləri də Konstitusiyamızda öz əksini

tapdı. Belə ki, “Azərbaycan dövlətinin rəmzləri” adlanan 23-cü maddədə Dövlət bayrağının, Dövlət gerbinin təsvirinin, Dövlət himninin musiqisinin və mətninin də Konstitusiya qanunu ilə müəyyən edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bax, bu Konstitusiya qanununun belə təqdim olunması məhz həmin məsələləri həll edir. Mahiyyət baxımından qeyd etməliyəm ki, Dövlət bayrağının təsviri ilə bağlı hər hansı bir yenilik yoxdur. Amma bilirsiniz ki, bizim xüsusi qanunumuz var – “Azərbaycan Respublikası Dövlət Bayrağının istifadəsi qaydaları haqqında” Qanun, amma hazırda Dövlət bayrağının təsviri ilə bağlı layihədə heç bir yenilik yoxdur.

Amma Dövlət gerbinin təsvirində gerbin sxematik təsviri və gerbin rəngləri “Panton” rənglər kataloqunun rənglərinin kodları ilə müəyyənləşdirilib. Çünki müasir tələblər bundan ibarətdir.

“Azərbaycan Respublikası Dövlət Himninin musiqisinin və mətninin təsdiq edilməsi haqqında” Qanunda, təbii ki, himnin musiqisində və mətnində hər hansı bir dəyişiklik yoxdur. Amma musiqinin çoxsəsli vokal instrumental əsər not yazısı ilə təqdim olunması burada yenidir. Çünki bir sıra hallarda himn məhz böyük orkestr tərəfindən ifa olunur və ona görə də notlar bu şəkildə göstərilmişdir. Yəni bunlar kiçik, cüzi dəyişikliklərdir, amma mahiyyət baxımından 1995-ci ildən bizim öhdəliyimiz var ki, bu məsələlər məhz Konstitusiya qanunu ilə təsbit olunmalıdır. Biz bunu birinci oxunuşda qəbul etmişik, 6 ay keçib və yenidən səs verilməsini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Buyursun Fazil Mustafa.

F.Mustafa. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Təbii ki, səs verəcəyəm. Burada hər hansı şəkildə nə ilə isə razılaşıb-razılaşmamaqdan söhbət getmir. Bunlar bizim

dəyərlərimizdir və bu dəyərlərimizə də hər hansı bir detallı araşdırmadan, diqqət yetirərək səs verməliyik. Amma məni maraqlandıran bir anlaşılmazlıqdır. Bəlkə də mən səhv edə bilərəm. Ona görə istəyirəm, Əli müəllim buna aydınlıq gətirsin. Ola bilər, texniki səhv olsun. Azərbaycan Dövlət himninin mətnində təqdim olunan bu ifadələrin bir qismi not hissəsində yer alır, amma mətnə yoxdur. Bunlar xüsusilə hansı ifadələrdir:

“Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə”.

Sonra yenə:

“Namusunu hifz etməyə,
Cümlə gənclər müştəqdir”.

Bir də sonda:

“Azərbaycan! Azərbaycan!”.

Demək, musiqi mətnində “Azərbaycan” sözü dörd dəfə yer alıb. Amma bizə təqdim olunan marşın mətnində bu, iki dəfədir. Məncə, bu, çox ciddi bir təhrif görüntüsü verir. Bəlkə burada nə isə bir anlaşılmazlıq var?! Xahiş edərdim, bunun izahı verilsin. Çünki musiqi mətnə uyğun olmalıdır. Doğrudur, musiqidə bütün detallar yer alıb. Məsələn, sonluğa diqqət edin. “Azərbaycan” sözü dörd dəfə təkrar olunur və bu, eyni qaydada qalıb. Ona görə də bəlkə burada bir anlaşılmazlıq var?! Xahiş edirəm, buna diqqət yetirək. Çünki mətn necədirsə, musiqinin mətni də elə olmalıdır. Burada ola bilsin ki, Azərbaycan himninin bir az çox olması, ona çox müddət sərf olunması, başqa məsələlər də cəmiyyətdə müzakirə olunur. Amma artıq dəyərlərdir deyə bunlara toxunmaq olmaz. Lakin olduğu kimi də saxlamaq baxımından yanlışa yol verməmək üçün bunu diqqətə çatdırmaq istərdim. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Tahir Kərimli.

T.Kərimli. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar! Təbii ki, bu Konstitusiyaya qanunu, eyni zamanda, Konstitusiyanın tələbidir, qəbul edəcəyik, səs verəcəyik. Hamımız bilirik ki, bunlar ilk variantdan, yəni 100 il əvvəlki variantdan fərqli olaraq bir qədər dəyişikliyə uğrayıb. Amma mən fürsətdən istifadə edib bir şeyi nəzərə çatdırmaq istəyirəm. Burada Dövlət gerbi haqqında Qanunun 1.1-ci maddəsində yazılıb:

“Azərbaycan Respublikasının Dövlət gerbi iki palıd budağından və iki sünbüldən ibarət qövsvari çələngin üzərində yerləşən Şərq qalxanı şəklindədir”.

Mən diqqəti bu “şərq qalxanı” sözünə cəlb etmək istəyirəm. Deyək ki, yaponlar Avropa paltarı geyinməklə avropalı deyillər axı. Biz indi Avropa paltarı geyinmişik, istənilən mətbuata baxsaq, 100-dən 99 faiz biz özümüzü avropalı sayırıq, qərblilə sayırıq, Avropaya inteqrasiyadan danışırıq. Olsun, amma bütün Cənubi Qafqaz, o cümlədən Azərbaycan Asiyada yerləşir. Biz şərqliyik, şərq xalqıyıq. Şərq qalxanı şəkli də onu sübut edir ki, biz 100 il bundan əvvəl məhz şərq xalqı olmuşuq, min illər boyu babalarımız şərqli olublar. Biz Qərbin müsbət dəyərlərini qəbul edirik, mənfi dəyərlərini qəbul etmirik. Amma gerbimiz bizdən tələb edir ki, şərqli mahiyyətimizi qoruyub saxlayaq. Birinci fikrim bundan ibarətdir ki, asiyalıyıq, şərqliyik, bundan utanmamalıyıq, sivilizasiyanın bir Ellada–Roma mədəniyyətini çıxarmaqla, bütün bəşər sivilizasiyası Asiyada olub, Şərqdə olub və biz şərqliyik.

İkincisi, mən xahiş edirəm, bu himnlə bağlı məsələyə bir qədər aqressiv yanaşılmasın. Çünki bəzən burada müəyyən dəyişikliklər, təkliflər olur və bu, süngü ilə qarşılır. Mən hələ müstəqillik qurulmadan öz balalarımı uşaqlıqdan məcbur edirdim ki, bu himni oxusunlar. Yəni

mənə kim isə irad tuta bilməz ki, mən himni istəmirəm. Amma açığınyı deyək, bütün himnlər iki dəqiqə, iki dəqiqə yarım, bizimki dörd dəqiqə, artıq və minor janrındadır. Bu, mərsiyə deyil axı. Biz himnimizi sevirik. Dəfələrlə deyilib, xahiş edirəm, bunun həcmi azaltmaq lazımdır, necə ki, başqa dövlətlərdə, məsələn, Türkiyədə var, bunu çox əzəmətli bir himnə çevirmək lazımdır.

Üzeyir Hacıbəyov, eyni zamanda, Azərbaycan Sovet Respublikasının himnini hazırlayıb. Açığınyı deyim, o bundan daha şaqraq, daha cazibədar və nikbin idi. Burada isə o qədər minor notlar var. Xahiş edirəm, mənim bundan o qədər də başım çıxmır, amma baxmayaraq ki, övladlarımyın üçü musiqini qurtarıb, heç onlara da göstərməyi lazımyı bilmədim. İndi burada notlar var, mən də Fazil bəy demişkən, baxdım, bir şey anlaya bilmədim. Yekun olaraq ümumiləşdirirəm, ona görə də mənim xahişim odur ki, birinci, himnin həcmi azaldılsın, yoruculuqdan xilas olunsun, ikinci, bu bədbin notlar götürülsün və orada nikbin notlar olsun. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Zahid Oruc.

Z.Oruc. Təşəkkür edirəm, cənab Sədr. Dövlət atributlarımız ilə bağlı, mən geniş, uzun-uzadı çıxış etməyəcəyəm. Əli müəllimin qeyd etdiyi kimi, bu, sadəcə, səsvermədir. Bu, artıq on illərdir, Azərbaycan xalqının həyatının ayrılmaz hissəsinə çevrilib, ictimailəşib, bərkiyib və bunun ətrafında, əlbəttə ki, 1990-cı illərdən bu yana fərqli diskussiyalar gedib. Mən o iclasları bu gün də xatırlayıram ki, həm gerbə, həm bayrağa, həm də himnə qarşı çoxlu mövqələr olub və bu, qətiyyəyən o adamların qeyri-müqəddəs duyğularından irəli gəlməyib. Bəlkə 100 illik zəmanənin özünü cilovlamaq istəkləri olub və sair. Amma mənim daha çox düşündüyüm problemlili tərəf cəmiyyətdə Dövlət

himmimizin ifa olunmasına münasibət ilə bağlıdır.

Ulu öndərin bir çıxışı var. O qeyd edir ki, necə edək ki, himn bütövlükdə millətin vahid bir səsle ifa etdiyi ilahi bir musiqiyə çevrilsin. Necə edək bunu? Hamı deyir ki, bəlkə bu vəzifəni məktəblərin üzərinə qoyaq. Ancaq mənə elə gəlir ki, bu, bütövlükdə birinci növbədə dövlət orqanlarındakı adamlarımızın, təmsilçilərimizin özünün ona münasibətindən asılıdır, hamı onu ifa etməlidir və bu onun vəzifəsinə çevrilməlidir.

Biz bunu dövlət qulluğu ilə bağlı qanunvericilik sistemində əsaslı bir şəkildə təsbit etməliyik. Onlar imtahan-dan keçəndə himni ifa etməlidirlər, onu bilməlidirlər. Bu, dünyada belədir. Bu bizim sadəcə poetik, şərq xalqı olduğumuzdan, bunu müqəddəsləşdirmək istəyimizdən irəli gəlir, bu, dünyanın hər yerində belədir və mənə elə gəlir ki, himni bilməmək, o ifa olunanda heç dodaqlarını da tərپətməmək hansı isə hakimiyyət orqanında təmsil olunan şəxs üçün bir qüsurdur. Ona görə atributlarımızı sevdirmək üçün, əlbəttə ki, evimizdən, ailəməzdən, bala-larımızdan başlamalıyıq. Bu fikir doğrudur. Ancaq başa düşməliyik ki, burada müəyyən inzibati vasitələri işə salmalıyıq. Yoxsa bu, öz-özünə baş verməyəcək. Həqiqətən, biz ən ağır günlərimizdə də, ən xoş, bayram günlərimizdə də himni ifa edirik. Amma hamı onun qarşısında özünü əsgər kimi, hərbiçi kimi hiss etmir axı. Ona görə də mən bu qanunlarımızın Konstitusiyanın tərkib hissəsinə çevrilməsini, Konstitusiya qanunu səviyyəsinə qalxmasını təqdir edirəm, alqışlayıram və bununla bərabər bir millət kimi cəmiyyətin hər bir üzvünün himnə münasibətinin milli tələb səviyyəsində olmasını da arzulayıram. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Rafael Hüseynov.

R.Hüseynov. Himnimiz, bayrağımız, gerbimiz bizim

müqəddəs rəmzlərimizdir və istiqlalımızın, dövlət müstəqilliyimizin 100-cü ilində bir daha bu nemətləri bizə bağışlamış, bu nemətləri yaratmış, tarix içərisindən keçirib gətirmiş, bu günə çatdırmış və sabaha apararıq yolda əməkləri olan insanların hamısını minnətdarlıqla xatırlayırıq, fəaliyyətdə olanlara minnətdarlığımızı ifadə edirik, uğurlar arzulayırıq. Bunlar xalqın böyük dəyərləridir və onlarla bağlı düşüncələr daim və mütləq insanların müzakirəsində olmalıdır.

Lakin mən bu gün yalnız bir məsələ ilə bağlı fikirlərimi söyləmək istəyirəm və bunu vaxtı ilə demişəm də. Amma nə qədər ki eşidilməyib, eşidilənə qədər demək lazımdır. Vaxtı ilə Mirzə Cəlil “Molla Nəsrəddin” jurnalının ilk nömrəsindəki ön sözündə yazırdı: “Hükəməlar buyurub ki, sözünü o kəslərə de ki, sənə qulaq vermək istəmirlər”. Nə qədər ki cəmiyyət müəyyən həqiqətləri eşitməyib, o sözləri demək lazımdır. Mən bizim “gerb” kimi yazılan herbimiz ilə bağlı 1990-cı illərdən bəri dediyim sözünə bir daha təkrar etmək istəyirəm və istəyirəm ki, bu, eşidilsin. Çünki bu elə bir məsələdir ki, bu düzəliş mütləq edilməlidir. Ayrı-ayrı yerlərdə xətalara ola bilər, dil qüsurları ola bilər. Amma müqəddəs rəmzlərin adlarında dil xətalara olmamalıdır. Çünki bunlar elə dəyərlərdir ki, onlar saf halda insanlara çatdırılmalıdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti dünən çox vacib bir fərman imzaladı. “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Dil Komissiyası yanında Monitoring Mərkəzi” publik hüquqi şəxs yaradıldı ki, bu monitoring mərkəzi, əlbəttə ki, Azərbaycanda dil situasiyasının daha sağlam olmasına nəzarət edəcəkdir. Amma, əslində, bu “herb” olan anlayışın “gerb” kimi verilməsi ilə bağlı düzəlişi, sadəcə dilçilər, dilçilik institutu, digər insanlar edə bilməz.

Bu, dövlət səviyyəsində münasibət göstərilməli bir düzəlişdir. İndi mən bununla bağlı fikrimi bir daha təkrarlayım. “Himn” kənardan gələn yunan sözüdür, Azərbaycan dilinə rus dili vasitəsi ilə, digər dil vasitəsi ilə keçib. Ruslar onu “gimn” kimi oxuyur. Amma biz “gimn” kimi götürməmişik, elə “himn” kimi, originalda olduğu kimi götürmüşük və belə çoxlu sözlər var. “Herbari” sözü, əslində “herbari”dir, ruslar onu “gerbari” kimi tələffüz edir, amma biz onu “gerbari” kimi deyil, “herbari” kimi işlədirik. “Herakl” sözü, əslində, “Herakl”dır, ruslar onu “Qerakl” kimi işlədir. Hiperbola, hipnoz, hipertoniya, digər sözlərin hamısını, ruslar “g” ilə işlədir, yəni “g” kimi oxuyur, “q” ilə yazırlar və bizlər də originalı əsas götürmüşük. “Herb” sözü yeganə bir kəlmədir ki, əslində, orijinalda “herb”dir, biz onu rus dilində olduğu kimi götürüb “gerb” olaraq işlədirik. Yaxud məsələnin əcaib tərəfi bundan ibarətdir ki, herbşünaslıq haqqındakı elmin adı, bu sahəni araşdıran, bu sahəni tədqiq edən elm istiqamətinin adı heraldikadır. Təbii ki, o da rus dilində “qeraldika” yazılır. Amma biz onu “qeraldika” kimi deyil, təbii, düzgün olaraq “heraldika” kimi işlədirik. Amma, təəssüf ki, “herb” olan sözü biz “gerb”ə çevirərək dilimizə daxil etmişik. Ona görə də düşünürəm ki, bu düzəliş mütləq edilməlidir. Müqəddəs rəmzlərdə xətalara ola bilməz. Təklif olunan qanunlara da biz, əlbəttə ki, səs verəcəyik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Siyavuş Novruzov.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Oqtay müəllim. Təbii ki, burada müzakirələr gedir, amma bu, Konstitusiyaya Qanundur, biz buna səs verməliyik, qəbul etməliyik. Verilən təkliflərin bir çoxu hər kəsin ürəyindən gələn təklifdir, amma elə təkliflər verirlər ki, onlar referendum yolu ilə həyata keçirilməlidir. Bunu nə Milli Məclis, nə

burada oturan hər hansı bir deputat, nə də hər hansı bir komitə edə bilməz. Məsələn, Konstitusiyada rəmzin adı necə gedibsə, o ad ilə də təqdim olunur. Əgər bu adı dəyişmək lazımdırsa, onda biz bu dəyişiklikləri gərək ilk növbədə Konstitusiyada həyata keçirək, ondan sonra digər qanunlarımıza tətbiq edək. O cümlədən də burada digər göstəricilər nəzərdə tutulur.

Mən hesab edirəm ki, hər dəyişiklik heç o qədər xeyrə də gətirmir. Biz dəyişiklik edib, niyə öz 100 illik tariximizi itirməliyik? 100 il bundan qabaq bu atributlar təsdiq olunubdur, verilibdir, təqdim olunubdur və biz də bundan istifadə edirik. O vaxt bu hansı düşüncə əsasında təqdim olunubsa, deyim ki, heç pis də olmayıb. Məsələn, bizim bayrağımızın əvəzi yoxdur, hər dəfə baxanda adamın ürəyi açılır. İndi hər kəsin ürəyində fikri var, arzusu var, bildirə bilər. Amma mən bunun əleyhinəyəm və hesab edirəm ki, nə varsa, olduğu kimi qalmalıdır. Vaxt ilə 1993-cü ildə bu məsələ qaldırılanda ümummilli lider bunun qəti şəkildə əleyhinə çıxış etdi və bu atributların nə vaxt qəbul olunmasından asılı olmayaraq qorunub saxlanılmasının tərəfdarı olduğunu bildirdi. Bu bizim tariximizdir. Bizim üç rəngli bayrağımızı ilk dəfə ümummilli lider Naxçıvan Muxtar Respublikasında qaldırdı.

Artıq bir neçə gündən sonra biz Bayraq günümüzü qeyd edəcəyik. Bütün bu cəhətləri indi müzakirə edib, kimin fikirləri nədən ibarətdir, özü düşünə bilər.

Bizə qonşu olan dövlətlərin birində hakimiyyət dəyişən kimi bayraq da dəyişdi. Heç bir ölkənin atributunu özündə əks etdirməyən, ölkəyə aidiyyəti olmayan 5 dənə xaçı guya Avropaya yaxınlığı ilə seçilməkdən ötrü bayrağın üstünə vurdu, dedi ki, mən bayrağımı dəyişirəm. Bayraq o xalqın mənəviyyatından, daxilindən, həyatından gələn

cəhətləri özündə göstərməlidir, hansı isə ölkənin münasibətinə görə, hansı isə ölkəyə yaxın olmaq, yaxud hansı isə təşkilata girmək üçün olmamalıdır. O baxımdan mən hesab edirəm ki, bizim atributlar yerindədir. Oqtay müəllim, səsə qoyaq, qəbul edək.

Burada Fazil müəllim bir məsələ qaldırdı. Fazil müəllim, marşla şeir başqadır. Burada marşın cəhətləri göstəriləndir, yəni şeirin deyil, şeir tamam başqa cür deyilir, marş tamam başqa cür ifa olunur və not da şeirin notu deyil, məhz marşın notu olmalıdır. O baxımdan da elə düzgün qoyulubdur. Mən hesab edirəm ki, yerində olan bir məsələdir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Fikir verirəm, bizdə musiqi təhsili olan insanlarımız, deputatlarımız çoxdur. Fəzail müəllim, təkid edirsiniz? Buyur, mikrofon verin.

F.İbrahimli. Təşəkkür edirəm, Oqtay müəllim. Təbii ki, bu məsələlərə yanaşmaq, bu məsələ ilə bağlı danışmaq üçün iki müstəvidə düşünmək lazımdır. Biz ulu babalarımızın xatirə kimi yadigar qoyduğu, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin istədiyi, lakin nail olmadığı məsələlərdən danışırıq. Mən sizi yormayacağam. Qısaca bu fikrimi bölüşmək istəyirəm.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Azərbaycan gerbinin, möhürünün, ordenlərinin və himninin təsdiqi ilə bağlı 2 dəfə cəhd edib. Azərbaycan gerbinin və möhürünün təsdiq olunması haqqında məsələ ilk dəfə 1919-cu ildə gündəmə gətirildi. Birinci dəfə gerbə 1000 rubl, möhürə isə 500 rubl civarında bir müsabiqə elan olundu. Bu, baş tutmadı. 1920-ci il yanvarın 30-da yenidən bir müsabiqə elan olundu və nəzərdə tutuldu ki, himn 1920-ci il mayın 28-də Cümhuriyyətin ildönümündə ifa ediləcək. Nakam qaldı, unuduldu, 11-ci ordu Azərbaycanı işğal etdi və bu mə-

sələdə onların istəyi reallaşmadı. Bunu biz müstəqillik əldə etdikdən sonra həyata keçirdik.

Burada himnlə bağlı düşüncələri gördüm. Yorucu, uzun olduğu haqda da fikir var idi. Himnin mahiyyəti dərk olunmalıdır. Onun birinci hissəsində təqdimatdır, ikinci hissəsində keçilən yola nəzərdir, üçüncü hissəsində arzu, xeyir-duadır, dördüncü hissəsində isə ehtivadır. Fikir verin:

“Azərbaycan! Azərbaycan!

Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!

Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!

Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadirik!

Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!”

Bu, Azərbaycanın təqdimatıdır. Bu hansı ölkədir? Bu elə bir ölkədir ki, qan tökməyə getmişik, hazırıq buna. Burada necə dəyişiklik etmək olar? İkinci hissədə:

“Minlərlə can qurban oldu,

Sinə hər bə meydan oldu!

Hüququndan keçən əsgər,

Hər bir qəhrəman oldu!”

Buna necə nail olmuşuq? Hər bir insan qəhrəman olub, bu günü deyil, sabahı da, dünəni də əvəz edir. Bu sözlər yazılan zaman mart soyqırımı nəzərdə tutulmuşdu ki, minlərlə can qurban oldu. Bu gün isə şəhidlərimizin də ruhu bura qovuşur.

Üçüncü hissədə, dünyada elə bir himn varmı ki, orada millət, xalq “canını qurban etmək” ifadəsini ortaya qoysun? Ana, valideyn yalnız öz övladına “canım qurban” deyir. Arzu var, istək var, ana deyir, “səni xoşbəxt olasan”. Burada da deyilir:

“Sən olasan gülüstan,

Sənə hər an can qurban!

Sənə min bir məhəbbət,

Sinəmdə tutmuş məkan!”

Dördüncü hissədə isə bir etibar, gəncliyə vəsiyyət var:

“Namusunu hifz etməyə,

Bayrağını yüksəltməyə,

Cümlə gənclər müştəqdir!”

Bunun harasını çıxarmaq olar? Bir dəqiqə, bir an, bir saniyə ayaq üstə dayanmaq nə qədər yorucu görünür? Belə şeylərə toxunmaq olmaz, bunlarla oynamaq olmaz, adları dəyişmək olmaz. Millətin, dövlətin tarixi taleyində bunlara müqəddəs bir möhür vurulub. Ona görə, xahiş edirəm, bu məsələlərdən yan keçin. Başqa məsələlərlə oynamaq olar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Yan keçirik, narahat olma. Görürsən, biz qanunu qəbul edirik.

Hörmətli millət vəkilləri, Konstitusiyaya qanunudur, xahiş edirəm, diqqətli olaq. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Bayrağının təsvirinin təsdiq edilməsi haqqında” Qanun. İkinci səsvermədir, qəbul etməliyik. Xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.04 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

55-ci məsələ Azərbaycan Respublikası Dövlət Gerbinin təsvirinin təsdiq edilməsi haqqındadır. Xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.05 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

“Azərbaycan Respublikası Dövlət Himninin musiqisinin və mətninin təsdiq edilməsi haqqında” Konstitusiyaya Qanunu, ikinci səsvermə. Xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.06 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli millət vəkilləri, artıq gələn həftədən komitələrdə büdcənin və büdcə zərfinə daxil olan sənədlərin müzakirəsinə başlayırıq. Allah qoysa, ayın 13-də Milli Məclisin iclasında büdcəni müzakirə edəcəyik. Sağ olun.